

**แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ”  
แบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา\***

**GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF A LOCAL CURRICULUM:**

**“THE INTANGIBLE CULTURAL FABRIC WOVEN OF KOH YO”**

**BY YOUTH’S PARTICIPATION IN TOMBON KOH YO**

**MUANG DISTRICT SONGKHLA PROVINCE**

**พนัชกร พิทธิยะกุล**

Panatchakorn Pittiyakul

**พรพันธุ์ เขมคุณาศัย**

Pornpan Khemakunasai

**ณฐพงศ์ จิตนิรัตน์**

Natapong Jitnirat

**มหาวิทยาลัยทักษิณ**

Thaksin University, Thailand

E-mail: march\_marcho@hotmail.com

## **บทคัดย่อ**

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ” แบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ เจ้าของมรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอจำนวน 3 คน และเยาวชนจำนวน 5 คน ใช้วิธีการจัดการความรู้ ลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม ให้ชุมชนเข้าร่วมออกแบบหลักสูตรผ้าทอเกาะยอตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและถอดองค์ความรู้จากเจ้าของมรดกภูมิปัญญาผ้าทอเพื่อนำมาสังเคราะห์ จัดระเบียบความรู้ เป็นหมวดหมู่ และสรุป เพื่อนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาแต่ละประเด็น พบว่า ชุมชนต้องการให้มีหลักสูตรท้องถิ่นผ้าทอเกาะยอที่สอดคล้องความรู้มาจากเจ้าของมรดกทางภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอโดยตรง ได้แก่ องค์ความรู้ด้านประวัติการทอผ้า ขั้นตอนวิธีการทอผ้า การออกแบบและประยุกต์ลายผ้า ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนดังนี้ 1) กำหนดวัตถุประสงค์ 2) กำหนดโครงสร้าง 3) การออกแบบกิจกรรมการทอผ้า 4) วัดผลประเมินผลที่ออกมาเป็นชิ้นงานที่ประเมินจากเจ้าของมรดกภูมิปัญญา ทั้งนี้หลักสูตรท้องถิ่นผ้าทอเกาะยอเป็นหลักสูตรที่ได้มาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นองค์ความรู้ที่สกัดมาจากเจ้าของมรดกภูมิปัญญาจัดทำเป็นเอกสาร

---

\* Received 7 November 2020; Revised 14 December 2020; Accepted 19 December 2020



หลักสูตรฉบับสมบูรณ์และคืนให้ชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ” แบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ในการอนุรักษ์ สืบสาน และต่อยอดให้กับเยาวชน ชุมชนและผู้สนใจได้ศึกษาเรียนรู้ภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ

**คำสำคัญ:** แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น, มรดก, ภูมิปัญญาผ้าทอ, แบบมีส่วนร่วม, เยาวชน

## Abstract

The objectives of this research article were to study the local curriculum development guidelines: "Heritage of Wisdom Koh Yo Weaving" the participation form of youth. Tumbol Koh Yo, Muang District, Songkhla Province. Qualitative research methods collect data from observation. In-depth interviews from the main contributors are the owners of Koh Yo 3 weavers and 5 young people using knowledge management methods to create field storage areas for the community to participate in the design of Koh Yo woven fabric courses according to local curriculum development guidelines and disassembly. Knowledge from the owner of the heritage of woven fabric to be synthesized. Organize knowledge into categories and summaries to present descriptive information to each issue. It was found that the community wanted to have a local course of Koh Yo woven fabric that extracted knowledge directly from the owner of Koh Yo's intellectual heritage, namely the knowledge of the history of weaving. The weaving algorithm, the design and application of fabric, which is the course of community engagement as follows: 1) Define objectives 2) Define structures 3) Weaving activity design 4) Measure the evaluation result of the estimated piece of work by the owner of the intellectual heritage. The local woven fabric course is derived from community engagement, a knowledge extracted from the owner of the intellectual heritage to document the complete curriculum and return it to the community as a guide to the development of the local curriculum. The community and interested people have learned the wisdom of Koh Yo woven fabric.

**Keywords:** Local Curriculum Development Guidelines, Heritage, Wisdom Woven Fabric, Participation, Youth



## บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จนกล่าวได้ว่าเป็นโลกที่ไร้พรมแดนซึ่งส่งผลทำให้มนุษย์ต้องมีการปรับตัวในทุกมิติเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลดังกล่าว การจัดการศึกษาของชาติในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้ทันกับยุคสมัยที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้จากบริบทรอบด้านเพื่อพัฒนาทักษะทั้งการเรียนรู้และทักษะการดำเนินชีวิต เพื่อวางแผนรองรับกับแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมในอนาคต ดังนั้นจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 เป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน สร้างโอกาสในการเรียนรู้ที่เข้าถึงทุกกลุ่มอย่างต่อเนื่องและสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้องค์ความรู้ที่หลากหลายทั้งเป็นองค์ความรู้ใหม่ด้านดิจิทัลและด้านวัฒนธรรมทางมรดกภูมิปัญญาใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ 2) ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันกับคนต่างวัยและส่งเสริมให้ชุมชนสามารถให้แหล่งเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน 3) ส่งเสริมการศึกษาทางเลือกที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้พัฒนาองค์ความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านและมีการจัดการองค์ความรู้เพื่อพัฒนาคนในชุมชนอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ทำให้มองเห็นมิติของการพัฒนาและความสำคัญการต่อยอดองค์ความรู้ในชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการนำมรดกทางภูมิปัญญามายุทธศาสตร์ขับเคลื่อนโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ต่อยอดองค์ความรู้เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้น สร้างความตระหนักร่วมกันในการพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความยั่งยืนที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ในการพัฒนาระดับศักยภาพของประเทศในหลายมิติบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ 1) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ เพื่อนำมาผสมผสานประยุกต์เข้ากับนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมของโลกยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม 2) “ปรับปรุงปัจจุบัน” จากโครงสร้างพื้นฐานสู่อนาคต 3) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการพัฒนาคนรุ่นใหม่ตามแนวยุทธศาสตร์ เพื่อต่อรองอนาคตบนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน การจัดการศึกษาเพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงกับโลกยุคใหม่นั้นจะเห็นได้ว่าหลักสูตรมีความจำเป็นและมีความสำคัญในการออกแบบการเรียนรู้ในทุกระดับและทุกสังคม (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554) ได้กล่าวว่า หลักสูตรมีความจำเป็นและสำคัญกับการจัดการศึกษาของชาติในระดับต่าง ๆ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาและจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ หลักสูตรที่ดีต้องมาจากการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่สร้างขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เรียนรู้จากภูมิปัญญาผู้เรียนแสวงหาความรู้ที่ตอบสนองกับวิถีชีวิต เพื่อพัฒนาให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน



กล่าวว่า หลักสูตรท้องถิ่นเป็นมวลประสบการณ์ที่เป็นองค์ความรู้ ภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษชุมชนที่มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นเป็นความรู้ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2543)

การจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันเน้นการสอนตามหลักสูตรแกนกลางจึงไม่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของท้องถิ่นเพราะผู้เรียนไม่สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ทางมรดกภูมิปัญญาที่มีอยู่ในชุมชนได้อย่างแท้จริง จากการลงพื้นที่พบว่าชาวบ้านในชุมชนเกาะยอต้องการให้มีหลักสูตรท้องถิ่นมรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ ที่เป็นเอกสารรูปเล่มทางวิชาการเพื่อให้เยาวชนในชุมชนได้เรียนรู้ เพราะถ้าไม่นำมาจัดทำรวบรวมองค์ความรู้จากเจ้าของมรดกทางภูมิปัญญาในตอนนี้ก็จะทำให้ภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ สูญหายไปจากชุมชนพร้อมกับเจ้าของมรดกทางภูมิปัญญาได้ เพราะปัจจุบันการจัดการศึกษาชุมชนและสถานศึกษาไม่ได้เน้นให้เยาวชนได้เรียนรู้เรื่องท้องถิ่นของตนเองมากนักทำให้ผู้เรียนไม่เข้าใจถึงความเป็นรากเหง้าและความสำคัญทางภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง จึงทำให้ไม่สามารถนำมาบูรณาการและปรับใช้กับชีวิตจริงได้ (สงัด อุทรานนท์, 2538) ดังนั้นจากปัญหาที่พบจึงมองว่าหลักสูตรท้องถิ่นเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนมากที่สุดเพราะเปิดโอกาสทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วม (ชนัท ธาตุทอง, 2550) ในการสร้างชิ้นเองมีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นได้เรียนรู้เรื่องราวของตนเองเพื่อนำไปแก้ปัญหาและพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของตนได้จึงได้จัดวางแผนการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นตามขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้ ขั้นที่ 1 ลงพื้นที่สำรวจความ nötig การและศึกษาปัญหาในชุมชน ขั้นที่ 2 เจ้าของมรดกภูมิปัญญาและชุมชนร่วมกันวางแผนกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดทำหลักสูตร ขั้นที่ 3 กำหนดสาระเนื้อหาเรื่องผ้าทอเกาะยอ ขั้นที่ 4 ฝึกปฏิบัติการทอผ้าจากเจ้าของมรดกภูมิปัญญา ขั้นที่ 5 ประเมินผลการทอผ้าโดยดูจากชิ้นงานการทอ เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Beauchamp, G. A. การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเสนอแนวคิด สร้าง และพัฒนาหลักสูตรขึ้นเองโดยอาศัยแนวคิดที่มีความเป็นดั้งเดิมจากบรรพบุรุษมาจัดระเบียบองค์ความรู้โดยให้ทุกคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความจำเป็น ดังนี้ 1) ตอบสนองความต้องการของชุมชน 2) มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้เกิดความสมดุล 3) นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน 4) ใช้เป็นฐานคิดในการแก้ปัญหาชีวิตสร้างความตระหนัก รักหวงแหนร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง (Beauchamp, G. A., 1984)

จากสภาพปัญหาและความต้องการของชาวบ้านในชุมชนหมู่ที่ 5 บ้านท่าไทร ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ที่ยังไม่มีหลักสูตรท้องถิ่น “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ” ที่มาจากพลังของชุมชนและจากเจ้ามรดกภูมิปัญญาซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สืบทอดมาโดยตรง จึงทำให้ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนยังเป็นความรู้ที่มีแต่การบอกกล่าว การเล่าต่อ ๆ กันมา และการเรียนรู้



โดยใช้วิธีการสาธิตให้ดูเท่านั้น และผนวกกับความต้องการของชาวบ้านในชุมชนที่ต้องการให้มีรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ”เป็นของชุมชนเอง ซึ่งถ้าชุมชนได้มีการพัฒนาองค์ความรู้ที่สามารถนำมาจัดระเบียบและเรียบเรียงเป็นเอกสารทางวิชาการฉบับที่สมบูรณ์นั้น จะทำให้เกิดประโยชน์กับชุมชนเป็นอย่างยิ่ง เพราะสามารถนำองค์ความรู้ทางมรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอที่เป็นมรดกภูมิปัญญาที่มีการสืบทอดมาตั้งแต่อดีต เพื่อที่จะนำมาให้เยาวชนและผู้สนใจได้อบรมรับ สืบสาน ต่อยอดเพื่ออยู่คู่ชุมชนและนำองค์ความรู้มาต่อยอดในการสร้างรายได้ แก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมการท่องเที่ยวและสามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนเกาะยอได้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังที่กล่าวแล้วเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ แบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ” แบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

### วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยที่เป็นการผสมผสานระหว่างวิธีการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ร่วมกับวิธีการฝึกปฏิบัติ (Interactive Learning through Action) ควบคู่กับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางในการวิจัยและลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลภาคสนาม สำหรับนำข้อมูลมาวิเคราะห์เขียนสรุป และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Research) แต่ละประเด็น ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่าง ๆ และแหล่งข้อมูลสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นและการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ แบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิดของ ทาบา (Hilda Taba) กล่าวไว้ดังนี้ 1) การสร้างและการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจะต้องศึกษาต้องการของชุมชน 2) กำหนดจุดประสงค์ 3) กำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน 4) จัดออกแบบกิจกรรมให้สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ 5) วัดและประเมินผล เพื่อปรับปรุง พัฒนาให้หลักสูตรมีความคล่องตัว (Hilda Taba, 1992)

2. ลงวิจัยภาคสนามเพื่อศึกษาข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตการทอผ้า และสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview) จากเจ้าของมรดกภูมิปัญญา จำนวน 3 คน และถอดองค์



ความรู้เพื่อให้เห็นภาพรวมเกี่ยวกับกระบวนการทอดผ้าในพื้นที่หมู่ที่ 5 บ้านท่าไทร ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

3. กำหนดและสร้างแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: มรดกภูมิปัญญาผ้าทอดเกาะยอ แบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ประชากรที่ใช้ศึกษาในครั้งนี้ คือ กลุ่มเยาวชนจำนวน 5 คน อยู่ในช่วงอายุ 15 - 18 ปี โดยใช้เกณฑ์ให้สมัครตามความสนใจ

4. นำองค์ความรู้ที่ถอดมาจากเจ้าของมรดกภูมิปัญญาและชาวบ้านในชุมชนหมู่ที่ 5 บ้านท่าไทร ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยการเลือกกลุ่มประชากรจากเจ้าของมรดกภูมิปัญญาหรือปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้เรื่องการทอดผ้า มาร่วมกันจัดระเบียบความรู้และทำเอกสารรูปเล่มที่สมบูรณ์เพื่อคืนสู่ชุมชน

5. ให้กลุ่มเยาวชนในหมู่ที่ 5 บ้านท่าไทร ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาที่อยู่ในช่วงอายุ 15 - 18 ปี ใช้เกณฑ์โดยรับสมัครเฉพาะผู้ที่สนใจ จำนวน 5 คน เข้ามาเรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริงจากเจ้าของมรดกภูมิปัญญาผ้าทอดเกาะยอ ตามโครงสร้างของหลักสูตรเพื่ออนุรักษ์ สืบสาน และต่อยอด ฝึกปฏิบัติการประเมินผลจากชิ้นงานจากการทอดผ้า โดยใช้ระยะเวลา 2 เดือน และประเมินเป็นระยะเพื่อพัฒนาการของเยาวชนโดยผู้ที่ทำการประเมินคือ (ป้าข้าง) ผู้สอนและเป็นเจ้าของมรดกภูมิปัญญาผ้าทอดเกาะยอ

จากวิธีดำเนินการวิจัยที่ผู้วิจัยได้กล่าวมานั้น ทำให้สามารถสกัดและถอดองค์ความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในตัวเจ้าของมรดกทางภูมิปัญญาผ้าทอดเกาะยอออกมาโดยให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อนำรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: มรดกภูมิปัญญาผ้าทอดเกาะยอ ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และคืนองค์ความรู้ให้กับชุมชนในการอนุรักษ์ สืบสาน และต่อยอดภูมิปัญญาผ้าทอดเกาะยอให้อยู่คู่ชุมชนและสามารถสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนได้

### บททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ประวัติความเป็นมาของชุมชนเกาะยอ

ชาติพันธุ์หรือบรรพบุรุษดั้งเดิมของชาวเกาะยอเป็นคนไทยพื้นเมืองปักษ์ใต้ ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา มีการตั้งถิ่นฐานอยู่บนเกาะยอในยุคแรกเริ่มประวัติศาสตร์ ชุมชนเกาะยอมีลักษณะภูมิประเทศเป็นป่าเขามีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ล้อมรอบด้วยทะเลสาบสงขลา มีชนพื้นเมืองไทยและชาวจีนเข้ามาตั้งถิ่นฐานทำการขยายชุมชนไปรอบเกาะ ในการเข้ามาของชาวจีนได้นำองค์ความรู้ด้านอาชีพเข้ามาถ่ายทอดให้กับชาวบ้านในชุมชนเกาะยอ เช่น การทำเครื่องปั้นดินเผา การทอดผ้า และการทำสวนผลไม้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชุมชนเกาะยอมีการพัฒนาด้านอาชีพเกิดขึ้นที่ก่อให้เกิดรายได้ขึ้น เกาะยอมีอาณาเขตติดต่อด้าน ทิศเหนือ จดกับ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ทิศใต้ จดกับ ตำบลพะวง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ทิศตะวันออก จดกับ ตำบลเขารูปช้าง และตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา ทิศตะวันตก จดกับ ตำบลบางเหรียง และตำบลรัตภูมิ อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา (นิത്യ พงษ์พฤกษ์, 2553) เกาะยอ



เป็นสังคมที่มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทยจีนและปัจจุบันยังมีหลักฐานสิ่งก่อสร้างที่เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวจีนมาจนถึงยุคปัจจุบัน ได้แก่



**ภาพที่ 2** ศาลเจ้าไต้ก๋ง ตั้งอยู่ในตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา  
ที่มา: ถ่ายภาพโดย พนัชร พิทธิยะกุล เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม พ.ศ. 2563

สำหรับประวัติ “ผ้าทอเกาะยอ” เป็นมรดกทางภูมิปัญญาของชาวบ้านที่เป็นมรดกประสบการณ์ทางความรู้และทักษะของบรรพบุรุษที่ได้สืบทอดกันมาผ้าทอเกาะยอเป็นผ้าทอพื้นเมืองที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสงขลา ที่ทำมาจากเส้นใยฝ้ายเนื้อแน่น ลวดลายสวยงามที่เกิดจาก “การขีด” ทอด้วยมือแบบเหยียบตะกอกแยกเส้นยืนขึ้น-ลง ทำให้เกิดลายตารางคล้ายกับผ้าขาวม้านิยมทำมาใช้เป็นผ้าโสร่งและผ้านุ่งจุดเด่นอยู่ที่ มีลายในเนื้อผ้านูนขึ้นมา ลายเส้นละเอียด คงทนดูแลรักษาง่าย ทอด้วยด้ายสองสี เช่น สีขาว - แดง สีขาว - แดงแซมดำ สีขาว - แดงแซมเหลืองเรียกว่า “ผ้าทอลายราชวัตร” เป็นผ้าที่มีชื่อเสียงมาตั้งแต่สมัยโบราณ และยังมีลายอื่น เช่น



ภาพที่ 3 ผ้าทอเกาะยอลายราชวัตร

ภาพที่ 4 ผ้าทอเกาะยอลายผกากรอง

ที่มา: ถ่ายภาพโดย อนุกุล ถวิลวรรณ เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2563



ภาพที่ 5 ผ้าทอเกาะยอลายลูกแก้ว

ภาพที่ 6 ผ้าทอเกาะยอลายดอกพิกุล

ที่มา: ถ่ายภาพโดย ชลพิษา พิบูลย์ เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2563

## ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามได้ทำการศึกษาข้อมูลจากการสังเกตในบริบทภาพรวมของชุมชนเกาะยอพบว่าบริเวณบ้านหลาย ๆ บ้านในชุมชนเกาะยอมีอุปกรณ์การทอผ้าได้ถูกทิ้งร้างอยู่หลายบ้านด้วยกันจากการสัมภาษณ์เจ้าของมรดกภูมิปัญญาและผู้ที่มีความรู้เรื่องการทอผ้าจำนวน 3 คน ได้แก่ ป้าซ่าง ยายเรณู และลุงจิต ที่มีประสบการณ์การทอผ้ามากกว่า 40 ปี ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 “ป้าซ่าง” อยู่บ้านเลขที่ 45 หมู่ 5 บ้านท่าไทร ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา กล่าวว่า “การทอผ้าต้องใช้เวลาและเป็นงานที่ต้องใช้ฝีมือ ประกอบกับตอนนี้วัสดุที่ใช้ในการทอผ้าต้องสั่งจากกรุงเทพมหานครและมีราคาสูงทำให้ไม่ค่อยมีคนทอ แต่(ฉัน)(ป้าซ่าง) ก็ได้ใช้เวลาว่างมาทอผ้าเพื่อไว้ใช้ในครัวเรือนและส่งขายตามตลาดค้าส่งมา สาเหตุที่ยังทอผ้าอยู่ในตอนนี้เพราะใจรักและต้องการอนุรักษ์ภูมิปัญญานี้ไว้ซึ่งตนเองได้รับการถ่ายทอดมาจากแม่เฒ่า (ยาย) ที่มีเชื้อสายจีนและเป็นคนดั้งเดิมในชุมชน แต่ป้าซ่างก็อยาก



ให้ทีมงานเขียนที่เป็นแนวทางการทอผ้าให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 2 คน คือ “ลุงจิต” และ “ยายเรณู” ลุงกับยายทอผ้าไม่เป็นและมีความรู้เรื่องการทออุปกรณ์และการออกแบบวางแผนเรื่องการทอผ้า สามารถถ่ายทอดความรู้เรื่องการทอ “ก๊ทอผ้า” วางแผนและออกแบบอุปกรณ์การทอผ้าอื่น ๆ ได้ทุกชนิด (วีรยุทธ เพชรทอง (ป้าช้าง) เรณู เพชรทอง (ยายเรณู) และ จิต เพชรทอง (ลุงจิต), 2563)

จากคำบอกเล่าจากผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 คน ทำให้ทราบว่าผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอเป็นอย่างดี เพราะที่บ้านมีการทอผ้าสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และจากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชนหมู่ที่ 5 บ้านท่าไทร ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ทำให้ได้ข้อมูลตรงกันกับป้าช้าง คือ ต้องการให้มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอที่เป็นภูมิปัญญาที่มีชื่อเสียงนี้ได้เรียบเรียงและเขียนเป็นตำราคู่มือที่ระบุถึงองค์ความรู้สำคัญตั้งแต่ประวัติ อุปกรณ์ กรรมวิธีการทอผ้าไว้อย่างละเอียดเป็นขั้นตอนและผู้ที่น่าสนใจศึกษาสามารถหิบบความรู้นั้นมาต่อยอดได้เลย ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะสร้างรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ” แบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาขึ้น โดยผู้วิจัยได้ให้ “ป้าช้าง” เจ้าของมรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ ชาวบ้าน และกลุ่มเยาวชนที่สนใจมามีส่วนร่วมกันในการวางแผนเพื่อออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ” ณ บ้านเลขที่ 45 หมู่ 5 บ้านท่าไทร ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งได้ดำเนินตามขั้นตอนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานก่อนทำวิจัย (Pre-Research Phase) เพื่อเผยแพร่แนวคิด การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและร่วมแก้ไข วางแผน ออกแบบเสนอแนวทางการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์ สืบสานและต่อยอดภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ

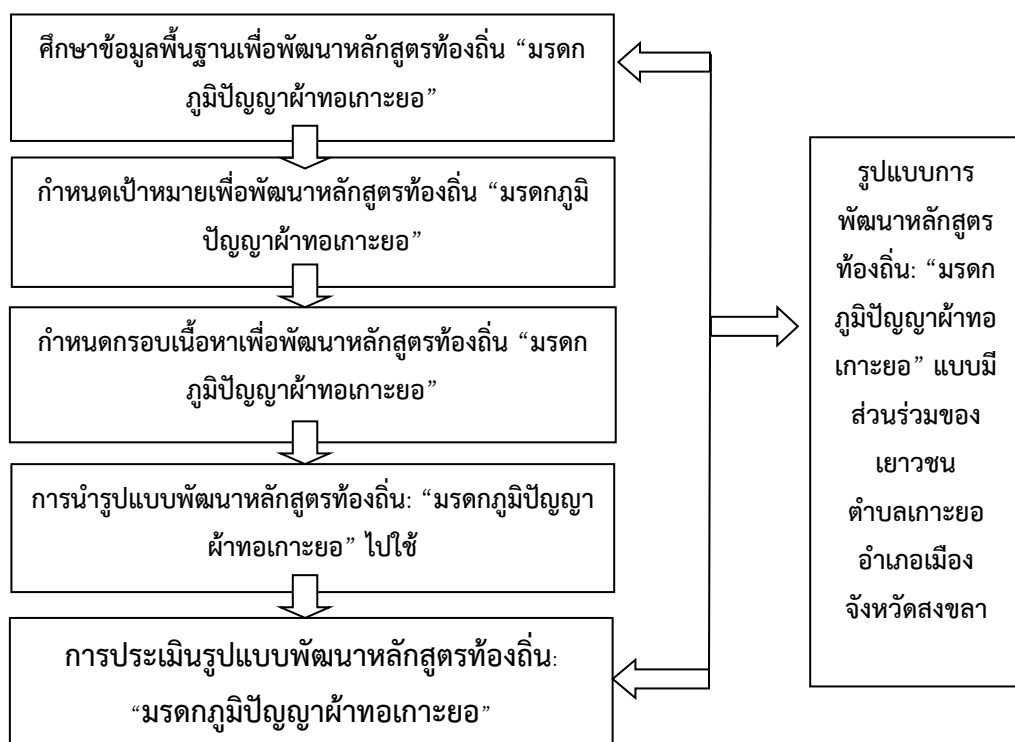
2. การจัดทำแผน (Planning Phase) โดยผู้วิจัยได้ทำการชี้แจงจัดอบรมทีมงานผู้ร่วมวิจัยเพื่อออกแบบและกำหนดกรอบเนื้อหาของหลักสูตรตามขั้นตอนของการทอผ้าที่กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นนำ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้รู้ถึงประวัติผ้าทอเกาะยอ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการทอผ้า ลายผ้าที่นำมาทอในเกาะยอ ซึ่งมีลำดับการสอนตั้งแต่ภาคทฤษฎีไปสู่ภาคปฏิบัติ และมีการออกแบบการสอนตามโครงสร้างของหลักสูตรท้องถิ่น ทั้งนี้ประกอบด้วยชื่อหน่วยการเรียนรู้และรายละเอียดเนื้อหา วิธีการสอนใช้วิธีการสาธิตและการฝึกปฏิบัติจริง และเวลาที่ใช้สอนตามโครงสร้างหลักสูตรผ้าทอเกาะยอโดยเจ้าของมรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอใช้ระยะเวลา 2 เดือน

3. การนำหลักสูตรท้องถิ่นมรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอมาใช้ตามแผนปฏิบัติการ (Implementation Phase) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นที่เชื่อมโยงจากขั้นที่ 2 โดยเจ้าของมรดกภูมิปัญญาการสอนให้กับกลุ่มเยาวชนตามที่ออกแบบไว้ มีการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้เยาวชนหรือผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้และปฏิบัติการทอผ้าได้จริงใช้ระยะเวลา 2 เดือนและมีการ



ประเมินผลเป็นระยะโดยดูจากพัฒนาการด้านการทอผ้าของกลุ่มเยาวชน ทั้งนี้การปฏิบัติของเยาวชนแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน แต่เจ้าของมรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอก็มีการสอนและฝึกให้เยาวชนได้ทอผ้าเป็นและบรรลุวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรกำหนด

4. การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน (Monitoring and Evaluation) โดยเจ้าของมรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ (ป้าข้าง) จะเป็นผู้ประเมินผลโดยทำการประเมินจากทักษะการทอและชิ้นงานที่ออกมาให้เห็นเชิงประจักษ์ ขั้นนี้ผู้สอนหรือเจ้าของมรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอได้มีการวัดและประเมินผลเป็นรายบุคคล โดยใช้วิธีการสังเกต การสอบถาม และการฝึกปฏิบัติจริง ซึ่งจากที่ประเมินทำให้เยาวชนที่เข้ามาเรียนรู้มีทักษะและสามารถทอผ้าเป็น เนื่องจากเยาวชนกลุ่มนี้มีความสนใจและรักที่จะเรียนรู้ในเรื่องการทอผ้าอยู่แล้ว และเมื่อได้มีผู้สนับสนุนและมีผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องมรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ ทำให้กลุ่มเยาวชนสามารถเรียนรู้ได้เร็วและทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้จากที่กล่าวมาผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยออกมาได้ตามโมเดล แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ” แบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา มีรายละเอียดดังต่อไปนี้



ภาพที่ 7 โมเดลแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ” แบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา



## อภิปรายผล

จากการทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น : “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ” แบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สามารถอภิปรายผลตามแนวทางที่ได้ค้นพบในการกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น พบว่าชาวบ้านในชุมชนเกาะยอมีการทอผ้ามาตั้งแต่สมัยโบราณและได้มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น จากการศึกษาและสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าของมรดกทางภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ และชาวบ้านในชุมชนอธิบายว่าการทอผ้าในชุมชนเกาะยอได้รับอิทธิพลมาจากชาวจีนที่เข้ามาอาศัยในเกาะยอสมัยนั้น และได้มาสอนการทอผ้าทำให้ ผ้าทอเกาะยอกลายเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของจังหวัดสงขลา และมีชื่อเสียงมาจนถึงยุคปัจจุบัน แต่ด้วยในปัจจุบันวิถีชีวิตของชาวชุมชนเกาะยอได้เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ชาวบ้านหันไปทำงานอย่างอื่นแทนทำให้การทอผ้าเหลือน้อยเพราะไม่คุ้มทุนกับการผลิต หากไม่มีการอนุรักษ์ก็จะทำให้มรดกทางภูมิปัญญาสูญหายไปจากเกาะยอได้ ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้ ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นผ้าทอเกาะยอชาวบ้าน ต้องการให้มีหลักสูตรท้องถิ่นที่เป็นเอกสารทางวิชาการรูปเล่มและสักระยะความรู้มาจากเจ้าของมรดกภูมิปัญญาที่ยังคงความดั้งเดิมเพื่อนำมาใช้ในการต่อยอดและอนุรักษ์ในความเป็นรากเหง้าของตนเองและสอดคล้องกับแนวคิดของ อุดม เขยกิจวงศ์ กล่าวว่า การสำรวจสภาพปัญหาชุมชนเป็นการศึกษาข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริงทุกคนมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของชุมชน และมาร่วมกันออกแบบแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ” โดยใช้วิธีการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ร่วมกับการปฏิบัติ (Interactive Learning through Action) ของเยาวชน (อุดม เขยกิจวงศ์, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทะนงศักดิ์ ปัดสินธุ์ ในการจัดสร้างหลักสูตรท้องถิ่นจะต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาเพื่อให้รู้ถึงความเป็นรากเหง้า (ทนงศักดิ์ ปัดสินธุ์, 2551) ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Beauchamp, G. A. กล่าวว่า ควรให้ผู้ใช่หลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรขึ้นเอง (Beauchamp, G. A., 1984) จากที่กล่าวมาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ แบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ที่ได้สร้างขึ้นถูกต้องตามเอกสารทางวิชาการและสามารถรวบรวมองค์ความรู้ไว้เป็นรูปเล่ม ตามกระบวนการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานลงพื้นที่สำรวจความต้องการของชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 เจ้าของมรดกภูมิปัญญา ตัวแทนชุมชน และเยาวชนร่วมกันสร้างรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ”

ขั้นตอนที่ 3 เจ้าของมรดกภูมิปัญญาร่วมกันกำหนดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ”



ขั้นตอนที่ 4 ขั้นการนำแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น : “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ” ไปใช้ในการจัดการความรู้ (Knowledge Management) และฝึกปฏิบัติ (Interactive Learning through Action)

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นการประเมินผลการฝึกปฏิบัติการทอผ้าตามแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น : “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ” ในขั้นนี้ผู้ฝึกปฏิบัติจะต้องนำความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่เจ้าของมรดกทางภูมิปัญญาได้ถ่ายทอดออกมาให้มากที่สุด เพื่อให้ได้มาซึ่งชิ้นงาน จากผลการประเมินผลเยาวชนแต่ละคนมีทักษะในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ดังนั้นการออกแบบการสอนจากเจ้าของมรดกทางภูมิปัญญา ต้องมีการคำนึงถึงศักยภาพความแตกต่างของเยาวชน พบว่า จากการประเมินการทอผ้าของเยาวชนทุกคนให้ความร่วมมือและสนใจที่จะเรียนรู้และผ่านการประเมินจากเจ้าของมรดกทางภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ (ป้าข้าง) ดังนั้นจากโมเดลแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น : “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ” แบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา กำหนดกรอบเนื้อหาหลักสูตรท้องถิ่นผ้าทอเกาะยอเจ้าของมรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอและชาวบ้านในชุมชนที่มีความรู้เรื่องผ้าทอเกาะยอได้กำหนดกรอบเนื้อหาตามโครงสร้างของหลักสูตรในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้เยาวชนและผู้สนใจได้เรียนเกี่ยวกับรากเหง้าของชุมชนตำบลเกาะยอ ซึ่งจะเป็นเรื่องใกล้ตัวและสอดคล้องกับแนวคิดของ ทาบา (Hilda Taba) กล่าวว่า การเลือกและกำหนดกรอบเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทำให้ผู้เรียนจัดระบบความคิดที่มีความยากง่ายอย่างเป็นระบบและเรียนตามความสนใจเพื่อนำไปสู่การฝึกปฏิบัติ (Hilda Taba, 1992) สอดคล้องกับแนวคิดของ สำลี ทองธิว กล่าวว่า ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้ถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประสบการณ์ตรงทำให้ง่ายต่อการฝึกปฏิบัติ (สำลี ทองธิว, 2544) สอดคล้องกับแนวคิดของ วิภารดา นรินทร กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นควรจัดให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสนใจและฝึกทักษะการปฏิบัติเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ตรง และสามารถวัดผลได้ในเชิงประจักษ์มีชิ้นงานเพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการของผู้เรียน (วิภารดา นรินทร, 2549) ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ อุดม เขยกิจวงศ์ กล่าวว่าหลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในชุมชนและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (อุดม เขยกิจวงศ์, 2545) ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี ที่กล่าวว่า “ภูมิปัญญาท้องถิ่น” เกิดจากการสะสมองค์ความรู้และประสบการณ์มาเป็นระยะเวลายาวนานที่เชื่อมโยงกันไม่สามารถแยกส่วนได้ ทุกอย่างเป็นบูรณาการเกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคม (ประเวศ วะสี, 2536)



## สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางการพัฒนารูปแบบหลักสูตรท้องถิ่น: มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะ แบบมีส่วนร่วมของเยาวชน ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สามารถสรุปออกมาได้เป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสำรวจความต้องการของชุมชน 2) ขั้นที่เจ้าของมรดกภูมิปัญญา ชุมชน และเยาวชนร่วมกันกำหนดจุดประสงค์ของกระบวนการสร้างและออกแบบหลักสูตรท้องถิ่น “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะ” 3) ขั้นที่เจ้าของมรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอร่วมกันกำหนดโครงสร้างหลักสูตรด้านเนื้อหา “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะ” 4) ขั้นการนำหลักสูตรท้องถิ่น “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะ” ไปใช้ หรือขั้นฝึกปฏิบัติการ 5) ขั้นการประเมินผล จากการจัดการความรู้หลักสูตรท้องถิ่น “มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะ” ซึ่งหลักสูตรที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นนี้เป็นหลักสูตรที่มาจากการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องในชุมชน เพื่อนำฐานความรู้มรดกทางภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ มาจัดเก็บสร้างออกมาในรูปเอกสารทางวิชาการ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการที่จะนำมาศึกษาเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติการ และสืบทอดมรดกทางภูมิปัญญาที่มีคุณค่าให้อยู่คู่ชุมชนตลอดไป ข้อเสนอแนะ รัฐบาลหน่วยงานองค์การบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ควรเข้ามากำหนดนโยบายและกำหนดในแผนพัฒนาจังหวัด จัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน ข้อเสนอแนะในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ควรมีการขยายผลการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สถานศึกษาในชุมชนได้เรียนรู้และพัฒนาต่อยอดกับภูมิปัญญาอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนของตนเอง ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการชุมชน จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาเพื่อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อสร้างอาชีพสร้างมูลค่าและพัฒนาให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

## เอกสารอ้างอิง

- กองพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2543). คู่มือการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ชนัท ธาตุทอง. (2550). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- ทงศักดิ์ บัดสินธุ์. (2551). การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน เรื่อง สิ่งแวดล้อมลำน้ำปาว สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2(2), 144-151.
- นิตย์ พงษ์พฤกษ์. (2553). เกาะยอปริทัศน์. สงขลา: องค์การบริหารตำบลเกาะยอ.
- ประเวศ วะสี. (2536). ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พรินติ้งกรุฟ.



- วิภารดา นรินทร. (2549). การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 1. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: บริษัท อาร์แอนด์ ปรีนจำกัด.
- วีรยุทธ เพชรทอง (ป้าช้าง) เรณู เพชรทอง (ยายเรณู) และ จิต เพชรทอง (ลุงจิต). (19 มกราคม 2563). มรดกภูมิปัญญาผ้าทอเกาะยอ. (พนัชกร พิทยะกุล, ผู้สัมภาษณ์)
- สัจดี อุทรานันท์. (2538). พื้นฐานการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: วงเดือนการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555- 2559. เรียกใช้เมื่อ 23 ตุลาคม 2562 จาก <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=395>
- สำลี ทองธิว. (2544). หลักการและกระบวนการพัฒนาหลักสูตรงานอาชีพ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2545). หลักสูตรท้องถิ่น : ยุทธศาสตร์การเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: บรรณกิจ.
- Beauchamp, G. A. (1984). Curriculum Theory. (3rd ed.). Illinois: The Kagg Press.
- Hilda Taba. (1992). Curriculum Development Theory and Practice. New York: Harcourt, Brace and World.